

Lettlest om strålevern

■ *Ann Wenzel, Mie Wiese, Ib Sewerin: Stråledoser, stråleskader, strålebeskyttelse:*

En orientering for tandlægestuderende og personale i tandlægepraksis

Bokomtalen på nettsiden til forlaget Munksgaard Danmark åpner med at «emnerne stråledoser, stråleskader og strålehygiene er vanskelig tilgjengelig stof i de fore-

liggende odontologisk-radiologiske lærebøger». Dette var nok sannhet helt til denne tynne, danske boken kom på markedet, første gang med Ib Sewerin som forfatter i 1999. Forfatterne av den nyreviderte tredje utgaven er tannleger tilknyttet universitetene i Århus og København og boken er skrevet med dansk tannhelsepersonell som hovedmålgruppe. Boken har syv kapitler, er relativt rik på nyttige tabeller og ikke minst, den er lettlest. Å skrive lettlest om strålefysikk og strålevern er en bragd som forfatterne skal æres for å ha klart.

Boken er logisk bygd opp med de første kapitlene om strålefysikk og ulike typer stråling mennesker utsettes for. Stråleskader og deres sammenheng med røntgenundersøkelser gjennomgås på en lettfattelig måte og det gis innføring i vanlige doser i tannlegepraksis. Boken avsluttes med lovverk og doseberegning. Sistnevnte tar for seg indikasjon og optimalisering av røntgenundersøkelser både for intraorale og ekstraorale røntgenteknikker med blant annet beskrivelse av praktiske strålereduserende tiltak som kan og bør gjennomføres på alle tannklinikker. Kapitlet om lovverk er nyttig informasjon også for norske lesere, men det påpekes at det danske strålevernsregelverket avviker noe fra det norske, spesielt med tanke på detaljnivå og når det gjelder bruk av cone beam CT (CBCT/3D røntgen).

Noen dosetabeller er basert på studier som allerede er over 10 år gamle, og tallene bør dermed leses med et noe kritisk blikk på grunn av de siste årenes teknologiske utvikling både innen reseptorer og nye metoder. Boken dekker likevel det en som praktiserende tannhelsepersonell bør kunne om strålevern, forutsatt at en supplerer med oppdatert kunnskap om det norske strålevernsregelverket. Forfatterne går nok ikke tilstrekkelig i dybden av emnet for de spesielt interesserte, men litteraturlisten bak i boken gir mange gode forslag til utdypende litteratur.

Boken tar ikke for seg noe ut over det tittelen sier, og omtaler dermed ikke teknologien bak ulike digitalrøntgen-systemer eller bruken av software. Heller ikke de ulike kliniske indikasjonsområder for røntgenundersøkelser tas opp, men det påpekes helt riktig at enhver røntgenundersøkelse skal være klinisk berettiget med en nytteverdi som overgår ulempene både ved bestrålingen og kostnaden.

Stråledoser, stråleskader, strålebeskyttelse anbefales både for tannlege- og tannpleierstudenter som en innføring til emnet. For ferdigutdannede tannleger og tannpleiere gir boken en lettlest repetisjon og oppdatering i strålevern, og det anbefales å ha boken tilgjengelig på klinikken. Tannlegepraksiser som enda ikke har gjennomført de strålereduserende tiltak som boken beskriver, anbefales å sette stråleverns-koordinator på saken.

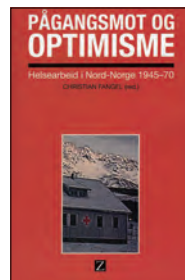
*Caroline Hol
kjeve- og ansiktsradiolog*

*København, Munksgaard Danmark, 2011,
139 sider, 24 tabeller. Litteratur-/referan-
seliste bak i boken*

Tankevekkende om helsetjenestens utvikling

■ *Christian Fangel (red.)*

Pågangsmot og optimisme – helsearbeid i Nord-Norge 1945–70

Det er ikke lett å si hva som gjorde størst inntrykk ved lesingen av denne samlingen av beretninger fra helsearbeidere som har arbeidet i Nord-Norge i etterkrigstiden, først og fremst fra 1960

og utover. Var det legen som undersøkte en gammel fisker bak et sjøhus på kaia og stilte diagnosen kreft i endetarmen og fikk ham omgående innlagt på sykehuset i Tromsø? Var det sykepleieren som opererte hesten til bestyreren på barnehjemmet, som hadde en svulst i pannen. Eller var det turnuskandidaten som ble hjertelig mottatt på trappa av distriktslegens kone, som ga ham en liste over de sykebesøkene som hastet mest? Distriktslegen var nemlig syk-meldt og de to andre legene bortreist.

Ifølge forordet oppsto ideen til denne boken en kveld da redaktøren hadde besøk av kollega Sverre Halvorsen, pensjonert professor og avdelingsoverlege i barnesykdommer. Selv er Christian Fangel psykiater med lang praksis og erfaring fra flere steder i Nord-Norge. Halvorsen hadde med manus til en artikkel om livet som distriktslege i Porsanger på begynnelsen av 1950-tallet, skrevet av nå avdøde Bjarne A. Waaler. Waaler var professor i fysiologi ved Universitetet i Oslo i en årrekke, men kanskje mest kjent som rektor samme sted. Fangel fant frem et manus han hadde skrevet noen år tilbake om sin turnustjeneste i Nordland ti år senere. De ble etter hvert fascinert av tanken om å samle inn tekster fra helsearbeidere som hadde arbeidet nordpå i «gamle dager». Professor emeritus Ottar Brox ble også involvert i planleggingen av boken, men det ble Fangel som påtok seg det videre arbeidet.

Neste trekk var en presentasjon av